

Motion till riksdagen 2021/22:1770

av **Isak From (S)**

Välfärden i fritidshustunga kommuner

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i det fortsatta arbetet bör beakta situationen för kommuner med många fritidsboende och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kommunernas förmåga att med egna skatteintäkter finansiera sina nettokostnader minskar i alla kommunkategorier utom storstadskommunerna, vilket innebär ett allt större beroende av skatteutjämning och generella statsbidrag. Påfrestningarna på det kommunalekonomiska skatteutjämningsystemet kommer därför att öka över tid.

Utmaningarna ser mer svårlösta ut avseende kommunernas kompetensförsörjning. SKR:s beräkningar visar att antalet sysselsatta behöver öka kraftigt kommande år för att kommunerna ska kunna behålla dagens verksamhetsnivå. Än större blir behoven om resurserna till välfärdsverksamheterna fortsätter att öka snabbare än de demografiskt betingade behoven, vilket varit fallet under många år.

Urbanisering och demografisk utveckling innebär en ökad polarisering mellan stora och små kommuner. De stora kommunerna blir fler och större, medan de små också blir fler, men med minskande befolkning.

Detta leder dels till bristande kapacitet i mindre kommuner genom minskande och åldrande befolkning, dels till att kommunindelningen inte svarar mot ett funktionellt regionperspektiv eftersom urbaniseringen medför förändrade behov.

Lägger vi då också till att fritidshuskommunernas under viss del av året har en kraftigt ökad befolkning samtidigt som den arbetsfyllda befolkningen minskar i dessa kommuner så uppkommer en svårlöst ekvation. Särskilt påtagligt är det då många äldre med behov av sjukvård och hemtjänst också vill bo i sitt fritidsparadis några veckor om året. Perspektiven är många, men det är positivt att fler skaffar fritidshus i områden där husen annars hade förfallit.

Många av de norrmän och danskar som köper sommarhus i Sverige hade inte kunnat göra samma sak i sina egna länder.

I många av de samhällen som bara för några veckor sedan sjöd av liv gapar husen tomma.

Det är tyst och mörkt, bara i något enstaka fönster lyser en lampa. Kullerstengator, skidbackar och badvikar ligger öde. Sommarrestaurangen är stängd och den lokala lanthandeln kämpar återigen med lönsamheten.

Välbärgade storstadsbor, utlandssvenskar, norrmän och danskar har lämnat sina fritidshus. Efter sig lämnar de skärgårdar, kulturbygder, fjällkommuner och småstäder som alltmer avfolkas och dör – om man bortser från några veckor per år.

För de helårsboende som blir kvar försämras samhällsservicen och arbetstillfällena blir färre. Otryggheten växer.

I våra grannländer har man sedan många år tillbaka vidtagit åtgärder för att hålla kusterna levande, för att landsbygden och fjällen inte ska avfolkas utan i stället utvecklas.

Många av de norrmän och danskar som köper sommarhus i Sverige, som de lämnar tomma stora delar av året, hade inte kunnat göra samma sak i sina egna länder.

Både Danmark, Norge och Finland har i dag olika former av boplikt i lagen för att förhindra att helårsbostäder blir fritidsboenden. Man underlättar också för människor som vill bo kvar eller bosätta sig permanent i områden där många vill semestra att köpa en bostad till en rimlig kostnad. Något som kan bli omöjligt om sommargäster trissar upp priserna.

Danmark och Finland har förbehåll från EU som ger dem rätt att kräva att utlänningar har statlig dispens för att förvärva en fritidsbostad.

På Åland gäller så kallad hembygdsrätt, som innebär att man måste ha varit bosatt på ön i minst fem år för att få förvärva en fastighet.

På den danska ön Bornholm och på den danska västkusten måste människor i de flesta byar vara helårsboende för att få köpa ett hus.

I Norge har kommunerna rätt att ansöka om att införa boplikt i särskilt utpekade områden. Det har drygt 40 kommuner från norr till söder gjort.

I praktiken fungerar boplikten som en brukandeplikt. Den kräver att den som äger ett hus måste använda det minst sex månader om året eller hyra ut till någon annan. Undantag görs för fastigheter som ärvs eftersom familjer inte ska behöva göra sig av med hus som funnits i släkten i generationer.

Resultatet har blivit det önskade.

Sverige har inte det här systemet. Vi kanske inte heller ska ha det. Men, det går alltså om man vill att via lagstiftningsvägen förhindra att det skapas spöksamhällen tio–elva månader om året.

Finns det andra vägar gå? Det borde gå att via skattskrivningen, eller kostnadsutjämningen säkerställa att vägar, välfärd och samhällsservice fungerar 12 månader om året även i fritidshustunga kommuner.

Kan ett system skapas som fungerar bättre än det vi har i dag bör utredas närmare.

Visst finns det också problematiska aspekter av att sätta upp villkor för husköp och nyttjande. Bland annat innebär det ett ingrepp i den privata äganderätten. Men en boplikt skulle också gå att göra frivillig, som exempelvis kommuner i Bohuslän föreslagit.

Alla tjänar i längden på att de platser som så många älskar även fortsättningsvis har skolor, affärer, poliser, butiker och kommunikationer.

Utän att fastna i norska eller danska modeller är det dags att ta frågan på allvar.

Regeringen bör överväga att tillsätta en utredning med målet att säkerställa att vägar, välfärd och samhällsservice fungerar 12 månader om året även i kommuner med många fritidsboende.

Isak From (S)